

"O elifin iki yüzü var. Biri hayra ve vücuda bakar. O yüz ile yalnız feyze kabildir. Vereni kabul eder; kendi icad edemez. O yüzde fâil değil; icaddan eli kısadır. Bir yüzü de şerre bakar ve ademe gider. Şu yüzde o fâildir, fiil sahibidir." İzahı?

On Üçüncü Lem'ada şöyle buyrulur: *"Adem şerr-i mahz, ve vücud hayr-ı mahz olduğunu, ehl-i tahkik ve ashab-ı keşif ittifak etmişler. ... Dalâlet ve şer ve musibetler ve mâsiyetler ve belâlar gibi bütün çirkinliklerin esası, mayası ademdir, nefiydir."*

Bundan dolayı bütün ademî şeyler de şerdirler. Bu şerlerin başında imansızlık gelir.

"Vücut" varlık demektir; zıddı ise "adem"dir, yokluktur.

İman etmek vücuttur ve hayırdır; imansızlık ise ademdir ve şerdir.

Allah'ı bir bilmek vücut, şeriklere inanmak ise ademdir. Zira şeriklerin vücudu yoktur, onlara inanmak ademe inanmak demektir.

Keza, ibadet etmek vücut, etmemek ise ademdir. Adalet vücut, zulüm ademdir, zira zulüm adaletsizlik demektir ve ademe dayanır. Aynı şekilde, ahlaklı olmak vücut, ahlaksızlık ise ademdir. Misaller artırılabilir.

Şu var ki, mesela, yalan söyleyen bir insanın kendisi vardır, yok değildir. Konuştuğu şey de vücut sahasındadır, o da adem değildir. Ancak, o sözün mahiyeti ademe dayanmaktadır; yani o sözün bir hakikatı yoktur. Dolayısıyla, o söz adem hesabına söylenmiş olur.

"Her hayır O'nun elindedir." hükmünce, vücut ve ona dayanan her şey Allah'ın elindedir. İnsan ise kendisine cüz'î irade verildiğinden bu hayırları kabul veya reddetme noktasında serbest bırakılmıştır ve bu konuda bir imtihan geçirmektedir. İnsan, bir hayrı kabul ettiğinde onu Allah yaratır, o hayırda insanın hissesi yok hükmündedir. Şerre yöneldiğinde ise o kötü fiilin faili insan olur. Bir aynayı şuurlu kabul edelim. Bu ayna, iradesini doğru kullanarak güneşe yüzünü döndüğünde ışığa ve ısıya kavuşur, ama bunların meydana gelmesinde onun hiçbir hissesi yoktur. Yaptığı tek şey "vereni kabul etmek" mânasında güneşin ışığını almayı kabul etmektir. Bu ayna güneşe sırtını çevirdiğinde ise karanlıkta kalır, ışıktan mahrum kalma bir ademdir ve o ayna bu ademin faili olur.

İnsanın işlediği bütün hayırlar da iradesini doğru kullanarak, kalbini ve aklını hayra

yönlendirmesine dayanır. Onun ötesinde bütün safhaları Allah yaratır. Meselâ, bir insan namaz kılmaya niyet ettiğinde bu meylin ötesinde her şey Allah'ın yaratmasıyla tahakkuk eder. Namazda yaptığı hareketleri O yarattığı gibi okuduğu sureleri de inzal eden yine O'dur. Ama namaz kılmamaya karar verdiğinde kılmamanın mes'ulu odur. Zira kılmamak ademdir, Üstadımızın buyurduğu gibi "Ademî bir şey madum bir şeye illet olur."(1) Göz kapamanın görmemeye illet olması gibi, namaz kılmamak da bu farzın sevabından mahrum kalmaya illet olur.

Bu vesileyle hayrı da şerri de Allah'ın yarattığı meselesi üzerinde de kısaca duralım.

Bir misal olarak yürüme hâdisesine bakalım. Yürüme için gerekli bütün şartları yaratan Allah'tır. Yürüyen kişinin beyninden ayaklarına kadar bütün organlarını çalıştıran, güneşiyle ona yol gösteren, hava ile kanını temizleyen de yine O'dur. Kısacası yürümeyi yaratan Allah'tır. İnsan yürüyerek camiye de, meyhaneye de gitse her iki fiilin yaratıcısı da Allah'dır. Birincisi hayır, ikincisi şerdir. Camiye giden hayır işlemiş, meyhaneye giden şer işlemiştir. Kader Risalesi'nde geçtiği gibi "*Kesb-i şer şerdir, halk-ı şer, şer değildir.*", yani şerri yaratmak değil, işlemek şerdir. O halde, meyhaneye gitmeyi kesb etmek şerdir, ama o gitme fiilini yaratmak şer değildir.

(1) bk. [Lem'alar, On Üçüncü Lem'a.](#)